

Anmälan mot Polismyndigheten i Norrbotten med anledning av omhändertagande av ett vapen

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 3 december 2002, framförde AA klagomål mot Polismyndigheten i Norrbotten. Av anmälan och de till anmälan fogade handlingarna framgick bl.a. följande.

I början av februari 2002 blev AA kallad till ett polisförhör med anledning av att han var misstänkt för brott. Den 12 mars 2002 kom polisen hem till AA:s far och hämtade en pistol som AA hade licens på. Den 25 mars 2002 fick AA besked från åklagaren att förundersökningen mot honom hade lagts ned eftersom brott inte kunde styrkas. AA:s far skrev den 27 mars 2002 till polisen och krävde tillbaka vapnet, eftersom faderns företag hade äganderättsförbehåll på det. Den 3 juni 2002 svarade polismästaren BB fadern och meddelade att enligt myndighetens vapenregister var AA registrerad ägare till vapnet och att det är licensinnehavaren som anses äga vapnet; om uppgifterna i faderns brev var riktiga föreslog polismyndigheten att företaget skulle återköpa vapnet och lämna in en vapenhandlaranmälan på det. Detta tänkte AA och hans far inte göra. Den 1 november 2002 skrev AA till polismyndigheten och krävde vapnet åter. Den 11 november 2002 fick han ett svar från polisens vapenhandläggare, assistenten CC. Hon ville ha besked om vem som egentligen ägde vapnet. Med anledning härav besökte AA och hans far CC och förklarade för henne att det var AA som hade licens för vapnet men att det fanns ett äganderättsförbehåll, eftersom vapnet inte var till fullo betalt. CC uppgav att så fick man inte göra enligt lagen.

Utredning

Polismyndighetens handlingar i ärendet dnr 2500V01-Av-558-701-02 granskades, varvid – utöver vad som nämnts i det föregående – bl.a. följande framkom. Anmälan om misshandel och olaga hot (K14463-01) kom in till polismyndigheten den 31 juli 2001 och förundersökning inleddes påföljande dag. Den 26 februari 2002 beslutade polismyndigheten att i avvaktan på vidare utredning omhänderta ett skjutvapen som AA hade licens för, eftersom han var misstänkt för de nämnda brotten; enligt polismyndigheten fanns det risk för att AA kunde komma att missbruka skjutvapnet. I beslutet underrättades AA vidare om att slutligt beslut

i frågan skulle komma att meddelas senare och att denna prövning kunde leda antingen till att vapentillståndet återkallades eller till att vapnet återlämnades. AA och hans far överklagade beslutet. Överklagandet, som var ställt till Länsrätten i Norrbotten, kom in till polismyndigheten den 2 april 2002. Den 28 november 2002 skickade CC ett mail till DD vid Rikspolisstyrelsen och frågade ”Står det någonstans att vapen ej får säljas på avbet.?????”. I mailet uppgav hon vidare att hon ”alltid vid förfrågan till vapenavd sagt att det inte är tillåtet att sälja vapen på avbet eller att lämna bort vapen som pant för lån”. DD svarade den 1 december 2001 bl.a. att vapen kan säljas på avbetalning och att det är en civilrättslig fråga som inte har med tillståndet till innehav att göra. Påföljande dag, dvs. den 2 december 2002, beslutade polismyndigheten att återlämna vapnet till AA.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande beträffande handläggningen av ärendet. Polismyndigheten kom in med ett remissvar enligt följande.

AA har återfått sitt vapen och ärendet är avslutat. I efterhand är det emellertid ofrånkomligt att ha synpunkter på handläggningstiden i ärendet.

Normalrutinen är att handläggare vid vapenexpedition utifrån s.k. dygnslista över inkomna anmälningar kontrollerar om vapeninnehav föreligger. När så är fallet görs en bedömning om det finns anledning att vidta någon åtgärd med anledning av den inkomna anmälan. Anses risk för missbruk föreligga bör vapnen omhändertas i princip omedelbart.

När man utifrån upprättad anmälan i detta ärende gjorde den bedömningen att det fanns risk för missbruk borde beslutet att omhänderta AA:s vapen ha fattats tidigare.

Med anledning av stor arbetsbörda och låg bemanning på vapenexpeditionen vid tillfället kom den av AA och EE till polismyndigheten den 2 april 2002 inkomna och till Länsrätten i Norrbottens län ställda skrivelse inte att översändas till domstolen, vilket är direkt felaktigt. Polismyndigheten kommer snarast att se över sina handläggningstider i vapenärenden i allmänhet och rutiner vad gäller omhändertagande av i vapenärenden i synnerhet.

Samma dag inkom en skrivelse vari EE, i egenskap av vapenhandlare, återkräver vapnet. De uppgifter som EE lämnat om ägarförhållandena tycks därefter ha förlängt handläggningstiden. EE tillskrevs den 3 juni angående ägarförhållandena till vapnet.

Polismästare BB erinrar sig att han blivit uppringd av AA och att han – såsom brukligt – meddelat AA att någon från myndigheten, inte polismästaren själv, skulle kontakta AA i ärendet. Vapenhandläggaren har delegation att hålla kontakterna med berörda i vapenärenden. Assistenten på vapenavdelningen, CC, berättar att polismästaren vanligtvis brukar göra en notering i ärendet om tidpunkt m.m. om någon kontaktat honom i ett ärende. Då någon sådan notering inte fanns så kände hon inte till att han lovat att hon skulle ringa upp AA.

Sammanfattningsvis konstaterar polismyndigheten att ärendet hade kunnat slutföras långt tidigare. Vid Polisområde Luleå handläggs årligen 1.100 vapenärenden. Det är ärenden om tillstånd till innehav av vapen, återkallelser av tillstånd och s.k. dödsboärenden m.m. Tidsutdräkten i ärendet bör ses mot bakgrund av den totala ärendemängd som hanteras på Vapenexpeditionen vid Polisområde Luleå, att arbetsbördan varit stor och bemanningen för tillfället låg p.g.a. sjukdom, samt att Polisväsendet under år 2001 tog ett nytt vapenregister i bruk, med stora inkörningsproblem som följd även under 2002.

Det var på grund av avsaknad av korrekt adressuppgift inte möjligt att bereda AA möjlighet att yttra sig över remissvaret.

Rättslig reglering

Enligt 6 kap. 4 § vapenlagen (1996:67) skall en polismyndighet besluta att ett vapen med tillhörande ammunition skall tas om hand bl.a. om det finns risk att vapnet missbrukas. Om det finns någon som har rätt att inneha och förfoga över skjutvapen eller ammunition som tagits om hand, skall egendomen enligt 5 § i samma kapitel lämnas tillbaka så snart det skäligen kan antas att det inte längre finns någon risk för missbruk.

Av 10 kap. 1 § vapenlagen framgår att en polismyndighets beslut enligt vapenlagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I förvaltningslagen (1986:223) (FL) finns bestämmelser hur ett beslut överklagas.

I 23 § FL föreskrivs att ett beslut överklagas skriftligt. I skrivelsen skall klaganden ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som han begär (första stycket). Skrivelsen ges in till den myndighet som har meddelat beslutet. Den skall ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet (andra stycket). Den myndighet som meddelat beslutet skall enligt 24 § FL pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid (s.k. rättidsprövning). Har skrivelsen kommit in för sent skall myndigheten enligt huvudregeln avvisa den. Om ett överklagande inte avvisas enligt 24 § FL, skall den myndighet som meddelat beslutet överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som skall pröva överklagandet (25 § FL). Om ett överklagande skall avvisas på någon annan grund, t.ex. att den person som överklagat inte har klagorätt eller att beslutet inte är överklagbart, ankommer det på den högre instansen att pröva den frågan.

Bedömning

Av utredningen framgår att en anmälan om misshandel och olaga hot kom in till polismyndigheten den 31 juli 2001 och att förundersökning inleddes påföljande dag. Polismyndigheten beslutade emellertid först den 26 februari 2002 att omhänderta AA:s skjutvapen.

Myndigheten har uppgett att normalrutinen är att handläggare vid vapenexpeditionen utifrån en dygnlista över inkomna anmälningar kontrollerar om vapeninnehav finns samt att man, när så är fallet, gör en bedömning av om det finns anledning att vidta någon åtgärd med anledning av anmälan. Om det anses föreligga en risk för missbruk bör vapnet omhändertas i princip omedelbart.

I ärendet har inte klarlagts varför denna rutin inte följdes i det nu aktuella fallet. Det kan emellertid konstateras att polismyndighetens beslut i omhändertagandefrågan borde ha fattats betydligt tidigare.

Som framgår av utredningen överklagade sedan AA och hans far omhändertagandebeslutet. Såvitt har kunnat utrönas i ärendet gjorde polismyndigheten emellertid inte någon rättidsprövning av överklagandeskrivelsen och myndigheten underlät också att vidarebefordra denna till länsrätten. Som förklaring till denna underlåtelse har polismyndigheten hänvisat till stor arbetsbörda och låg bemanning på vapenexpeditionen. Sådana omständigheter kan emellertid självfallet inte godtas

som förklaring till att överklagandeskrivelser inte hanteras på det sätt som föreskrivs i lagstiftningen. Polismyndighetens passivitet medförde att AA och hans far berövades möjligheten att få det aktuella beslutet prövat i domstol. Det finns anledning att se allvarligt på det inträffade.

Den 25 mars 2002 lade åklagaren ned förundersökningen om misshandel och olaga hot. Polismyndigheten borde i omedelbar anslutning härtill ha fattat beslut om hur det skulle förfaras med vapnet. Först den 2 december 2002 beslutade emellertid myndigheten att vapnet skulle återlämnas. Ett sådant dröjsmål med att besluta i frågan är helt oacceptabelt. Polismyndigheten har anfört att de uppgifter som AA:s far lämnade om ägarförhållandena tycks ha förlängt handläggningstiden. Detta synes i och för sig vara riktigt. Utredningen ger nämligen vid handen att CC:s och BB:s bristande kunskaper vad gällde de frågor som aktualiserades genom uppgifterna vem som ägde vapnet medförde att handläggningen drog ut på tiden. Som DD anförde i sitt besked till polismyndigheten är frågan om äganderätten till ett vapen en civilrättslig fråga som inte har med tillstånd till innehav av vapnet att göra. Det ankommer således inte på en polismyndighet att i ett vapenärende utreda och avgöra frågor om äganderätten till ett visst vapen.

Det kan sammanfattningsvis konstateras att polismyndighetens handläggning av vapenärendet uppvisar allvarliga brister. Jag utgår från att polismyndigheten ser över sina rutiner beträffande hanteringen av överklagandeskrivelser och att åtgärder vidtas för att förkorta handläggningstiderna vid vapenexpeditionen samt att de befattningshavare som sysslar med vapenärenden får den utbildning som krävs för att de skall kunna handlägga ärendena på ett korrekt sätt.

Vad som i övrigt förekommit i ärendet föranleder inte någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den allvarliga kritik som ligger i det sagda.